

Päihdepalveluihin pääsyn parantaminen, Satakunnan hyvinvointialue

Matti Järvinen

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen valmistelija

25.4.2022

SATASOTE

Päihdepalvelut Satakunnassa nyt

- Satakunnassa vain Porissa julkisia päihdekuntoutuksen laitospalveluja (lisäksi yksityinen Kankaanpään A-koti).
- Päihdeklinit Porissa ja Raumalla, Keski-Satakunnassa ostopalveluna A-klinikka Oy:ltä, muilla alueilla ja kunnilla päihdevastaanottotyöstä vastaavat psykiatriset sairaanhoitajat.
- Päihdelääkärin palveluja Porissa 4 pvää/vko, muualla max 1 pvä/vko.
- Sosiaalityöntekijöitä päihdetyössä vain Porissa (5 sostt).
- Merkittäviä järjestötoimijoita Rauman seudun katulähetys ja Porin Sininauha, laajaa ja monipuolista toimintaa.
- Porissa päihteet salliva asumisyksikkö
- Raumalla Sillanpielen toimintakeskus (päihdeongelmallisille asumispalvelua ja avopäihdetyötä)

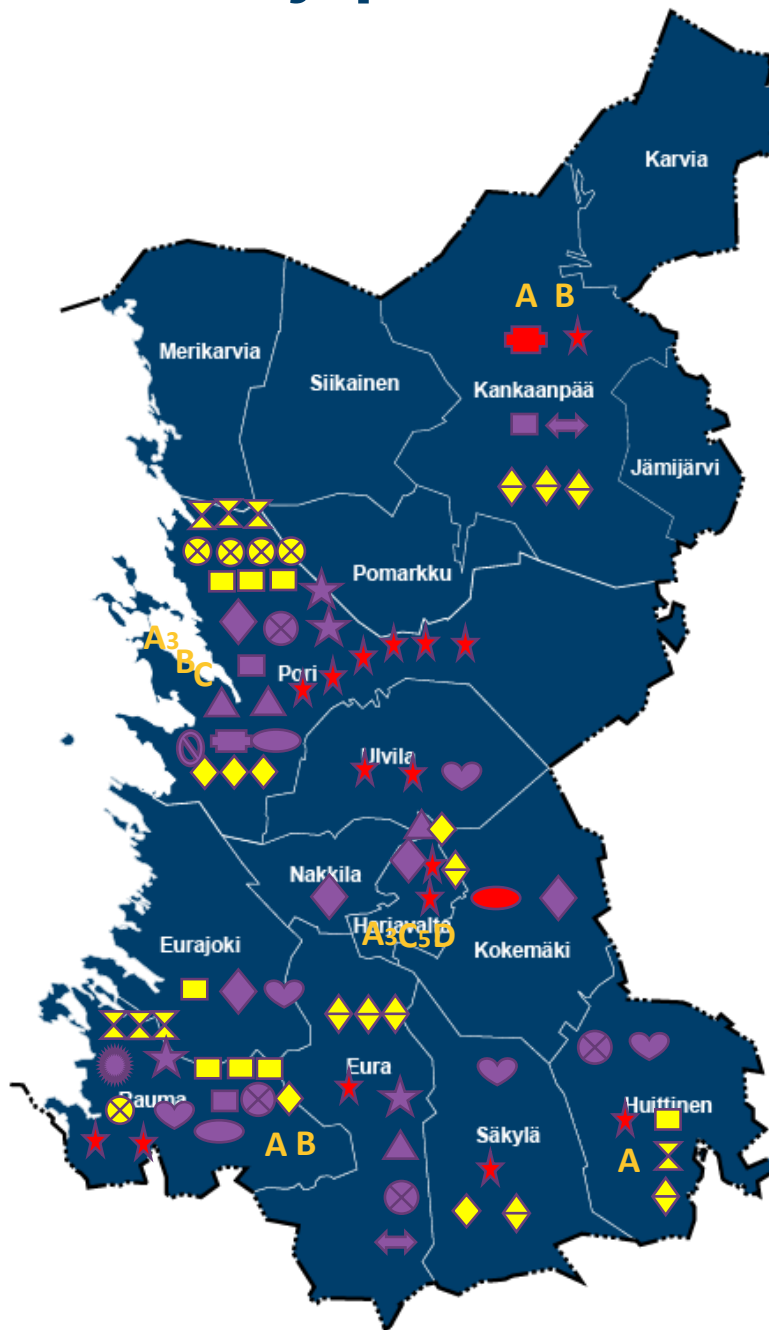
Satakunnan päihde-/mielenterveyspalvelut

- Päihdekliniikka
- Avomielenterveysyksikkö
- Työtoiminta (päimie)
- Päivätoiminta (päimie)
- Kohtaamispaikka
- Päihdekuntoutusyksikkö
- Katkaisuhuoltoasema
- 1-2 psyk.sh sote-keskuksessa
- Asumisyksikkö (päimie)
- Yhdistetty päihde-/mielenterveysyksikkö
- Kuntouttavan päihdetyön yksikkö

Aikuispsykiatrian yksiköt

- A3** Poliklinikka (3 eri poliklinikkaa)
- B** Päiväyksikkö
- C** Vuodeosasto
- D** Tay   Lisäksi **nuorisopsykiatriassa** 4 poliklinikkaa (Rauma, Huittinen, Hvalta, Kpää, Pori), päiväos.(Pori), vuodeosasto (Hvalta, Pori), avotyöryhmiä 3 (Pori)

SATASOTE

Järjestösektorin palvelut

- Työtoiminta
- Päivätoiminta
- Kohtaamispaikka
- Tukitoiminta
- Tukitoimintaa max 1pv/vko

Ostopalvelut

- Asumisyksikkö (päimie)
- Päihdekliniikka
- Päihdekuntoutusyksikkö

Sote-uudistus

Taustaa

- Erilaiset riippuvuusongelmat näyttävät lisääntyvän ja se vaatii ammattilaisten jatkuvaa kouluttautumista ja huolehtimista siitä, että ammattilaisia on riittävästi.
- Palveluiden saatavuuden näkökulmasta on keskeistä, että asiakas, joka on ajautumassa yhä syvemmälle päihteisiin tai on hankalassa päihdekierteessä, koee tulevansa kohdatuksi arvokkaana ihmisenä.

“päihdepalveluihin on vaikea päästä”

- Mitä tällä tarkoitetaan?
  - Perustason palveluissa päihde-/riippuvuusongelman tunnistamista, puheeksiottamista ja palveluun ohjaamisen vaihetta?
  - Avopalvelun saamista, (muutosta tukevaan) keskusteluhoitoon pääsemistä päihdetyöntekijän kanssa?
  - Katkaisu- ja vieroitushoitoon pääsemistä?
  - Korvaushoitoon pääsemistä?
  - Päihdekuntoutuksen saamista?
  - Tiettyyn hoitopaikkaan pääsemistä?
  - Ihmisen toive päihdeongelmaisen läheisensä hoitoon hakeutumisesta (tilanteessa, jossa läheisellä ei motivaatiota → “palveluun ei pääse”)?
  - Riittävän pitkän ja kattavan päihdekuntoutumisen saamista?
  - Päihdeongelmaisen arjen sujumiseen tarvittavan tuen saamista?
  - Yhdessä tehtyyn asiakassuunnitelmaan perustuvan päihdepalvelun toteutumista?
- Näitä kaikkia, jotain näistä vai jotain muuta?

Haasteita ja ongelmia. Vastauksia?

- Tiedon puute estää avun saamista.
  - Tietoa päihdepalveluista ei ole asukkailla.
  - Tietoa päihdepalveluista ei ole sote-ammattilaisilla.
  - Tiedottamista lisättävä, mikä on riittävän vaikuttavaa tiedottamista?
- Palvelun piiriin tullaan liian myöhään. Ongelmat sitä pienempiä, mitä varhaisemmassa vaiheessa palvelun piiriin tullaan. Peruspalveluissa haasteita...
  - Tunnistamisen ongelma?
  - Osaamisen puute?
  - Järjestelmän haaste?
  - Monta samanaikaista ongelmaa, mistä liikkeelle?
- Asiakkaan näkökulmasta häpeäleima estää avun hakemista varhaisessa vaiheessa. Stigman vastainen työskentely ja sen ymmärtäminen tärkeää.
- Saatava riittävä resurssi päihdetyöhön, jotta suunnitellut palvelut voidaan toteuttaa.
- Sotokeskuksiin tulossa moniammatillinen tiimimalli, jossa mukana päihde-/mt-työntekijä.
- Systeminen kysyminen päihteistä ja rahapelaamisesta.

Satakunnan tulosote-suunnitelma 1

- Päihde- ja mielenterveysongelmiin liittyy edelleen häpeäleima, joka saattaa estää ongelmista kärsiviä hakemasta ajoissa apua.
- Mielenterveysstrategian mukaisesti perustason sote-palveluiden ja erikoissairaanhoidon henkilöstö tarvitsee lisää ymmärrystä mielenterveys- ja riippuvuusongelmista ja niiden vaikutuksista ihmisten arkeen, minkä lisäksi perustasolle on suunnattava lisää voimavaroja (haaste esh:lle!).
- Mielenterveys- ja päihdetyön vahvistaminen perusterveydenhuollossa parantaa palveluiden saavutettavuutta, muun muassa systemaattista tunnistamista ja varhaista puheeksiottoa. Sen toteutumiseksi hankkeen aikana koulutetaan ammattilaisia tunnistamaan ja ottamaan puheeksi päihde- ja muut riippuvuusongelmat erilaisilla varhaisen vaiheen ongelmien tunnistamisen ja puheeksioton menetelmillä.
- Mahdollistetaan asiakkaan pääsy matalalla kynnyksellä keskustelemaan ammattilaisen kanssa myös ilman ajanvarausta.
- Päihde- ja mielenterveystyöntekijä kytketään osaksi tiimimallia siten, että hän voi olla paikalla sote-keskuksessa tai etäyhteyden päässä. Asiakastyö perustuu asiakkaan tarpeista ja tavoitteista lähtevään asiakassuunnitelmaan.
- Järjestö- ja muiden toimijoiden kanssa kehitetään erilaisia matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja sekä luodaan päihde- ja mielenterveyskuntoutujille mahdollisuuksia yhteisöihin liittymiseen. Koulutettujen kokemusasiiantuntijoiden osaamista hyödynnetään kaikissa toiminnoissa. Keskeistä on asiakkaiden osallisuuden kokemusten vahvistaminen.

Satakunnan tulosote-suunnitelma 2

- Ammattilaisten osaamista erilaisten asiakkaiden kanssa työskentelyyn vahvistetaan
- Riittävän konsultaation tuella ammattilainen voi auttaa asiakasta monessa asiassa, vaikkei hän olisikaan juuri päihde- tai mielenterveysammattilainen.
- Päihde- ja mielenterveyspalvelujen saatavuutta vahvistetaan hyvinvointialueella myös sähköisten omahoitopalvelujen tarjonnalla ja käyttöön oton ohjauksella sekä lisäämällä monimuotoisesti etävastaanottoja.

Prosessitavoitteita, tulsote-suunnitelma

- Osallisuutta on vahvistettu.
- Päihdepalveluihin pääsyn parantamiseksi koulutettujen kokemusasiantuntijoiden osaamista on hyödynnetty päihdepalvelujen vastaanottotyössä ja jalkautuvaa päihdetyötä on lisätty kehittämällä työparikäytäntöjä perustason palvelujen kanssa.
- Perus- ja erityistason työntekijöiden päihdeosaamista on vahvistettu ja konsultaation saamista päihdetyön erityispalveluista on helpotettu. Etä- ja digivastaanottojen mahdollisuuksia on lisätty.
- Korvaushoitoasiakkaiden arviointi- ja hoitokäytännöt on yhtenäistetty alueella.
- Sairaaloiden vuodeosastoilla toteutettavien katkaisu- ja vieroitushoitojen toimintakäytäntöjä on kehitetty ja yhdenmukaistettu.
- Ammattilaisten päihde-, muu riippuvuus- ja mielenterveysosaaminen on lisääntynyt sekä perus- että erikoistasolla.
- Ammattilaisten osaamista asunnottomuuden uhan tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa sekä asunnottomuuteen liittyvien erityiskysymysten huomioimiseen on lisätty.
- Asiakkaan omiin toimintaympäristöissä toteutuvia liikkuvia palveluita on lisätty.

Toimia päihdepalvelujen saatavuuden parantamiseksi

- Osaamisen lisääminen päihdetyöhön liittyvistä asioista yleensä
  - Koulutukset
  - Erilaiset konsultaatiomuodot
  - Mentorointi
  - LBD, vertaisoppiminen jne
- **Tiedottaminen/Tiedon lisääminen** palveluista (myös läheiset ja rahapeliongelmat)
- Jalkautuminen eri toimintoihin (kasvot ja ääni palvelulle, henkilökohtaisuus)
- Selkeiden yhteistyömuotojen sopiminen eri toimijoiden kanssa
- Kotikatkon tehostaminen
- Päihdetyön walk in -vastaanottojen lisääminen. Myös sotekeskuksiin.
- Digipalvelut, etävastaanotot
- Kokat-vastaanotto ja muun kat-toiminnan kehittäminen.
- Asianmukaiset, tarpeeseen vastaavat 24/7-päihdekuntoutuksen tilat = peruskorjaus tai uudet tilat
- Katkaisuhuoltoon pääsyn helpottaminen (lääkehoitosuunnitelmassa tarvittavan lääkäriresurssin saaminen)